

Хајнер Милер

ТЕРОР О КОЈЕМ ПИШЕМ ДОЛАЗИ ИЗ НЕМАЧКЕ

(Дванаест песама из заоставштине)

Не смеј се осим ако није прошао неки праг

Grobianus¹

Хоћу да бугем Немац,

Из школске бележнице једанаестогодишњег
јеврејског дечака у Варшавском гету

Терор о којем пишем не долази из Немачке, што
је терор душе

Едгар Алан По

Терор о којем пишем долази из Немачке

АЈАКС НА ПРИМЕР

Пилула проишав изачећа је шрула чаролија
Шширц ајакса² и судојера сија
народна мудрост

У књижарама се гомилају
Бестселери књижевност за идиоте
Којима телевизија није довољна
Или полако све глупљи биоскоп
Ја диносаурус али не Спилбергов седим
Замишљен над могућности
Да напишем једну трагедију Света простота
У хотелу у Берлину нестварном главном граду
Поглед ми кроз прозор пада
На Мерцедесову звезду
Која се меланхолично врти на ноћном небу

¹ Сатирична књига Grobianus. О њубим обичајима и нељубазним њесшама немачког теолога и писца Фридриха Дедекинда објављена је 1549. у Франкфурту на Мајни. Милер цитира из ње. (Прим љрев.)

² Ајант (старогрчки Αἴας,) – митолошки јунак који се борио у Тројанском рату. Извршио самоубиство након што је пијан поклао стадо. Према латинској верзији настала је немачка верзија имена Ајакс (Ајак). Аутор се поиграва с популарним значењем средства за чишћење „ајакс” и немачком пословицом која сугерише да једно штрцање „ајакса”, белог попут сперме, чини домаћице срећним – еротска пошалица слична гангама. (Прим. љрев.)

Изнад златних зуба из Аушвица и других филијала
 Немачке банке у Европа центру
 Европа Бик је заклан месо
 Ђили на језику напретка не да боговима да се
 Претворе у краве и да те опет посете
 Остаје ти уздах Алкмене³
 И смрад спаљеног меса који ти
 С ивица доноси ветар беземљаш
 А понекад из подрума твог благостања
 Шапуће пепео пева коштано брашно
 Текст на семафору на Курфирстендаму објављује свету
 ПЕТЕР ЦАДЕК ПОКАЗУЈЕ БЕРЛИНУ СВОЈЕ ЗУБЕ
 BEWARE OF DENTISTS дође човеку да му каже
 Сељачке ратове највећу несрећу
 Немачке историје читао сам одмахујући главом
 У стању невиности хиљаду деветсто четрдесет осме
 Како револуција може да буде несрећа
 У Брехтовим напоменама уз *Мајку Храброси*
 Реформацији су извађени очњаци
 Данас могу написати наставак
 Француске револуције у Наполеоновим ратовима
 Социјалистичког прераног рођења у Хладном рату
 Отад историја опет плеше танго
 Екскурс о револуцији и стоматологији
 Написан у столећу зубара
 Две зубне протезе једна Бихнерова награда
 Ближи се крају а наредно ће
 Припасти адвокатима време стоји
 Као некретнина на продају
 У солитеру под Мерцедесовом звездом
 На спратовима Културне управе
 Каква реч Ко је управљао Фидијом
 Неки трговац теписима из Смирне према ПОЛИДОРУ⁴
 Ни уметност не живи само од прашине
 Још гори светло пуше се главе у нужди штедње
 Они ампутираних удова пробају усправан ход
 С позајмљеним штакама од стаклопластике
 Под надзором финансијског сенатора
 НОВЦУ СВЕ СТРЕМИ ОД НОВЦА ИПАК ЗАВИСИ СВЕ
 Стење Фауст у Гетеовом саркофагу у Вајмару

³ Алкмена – супруга краља Амфитриона и мајка највећег грчког јунака Херакла. (Прим. њев.)

⁴ Полидор – син тројанског краља Пријама, али на немачком и назив познате музичке куће. (Прим. њев.)

С распуклим гласом Ајнара Шлефа⁵
 Који одржава своје хорске пробе у Шилеровој лобањи
 Ја диносаурус под шумом клима-уређаја
 И сам у пореском вртлогу до гуше
 Државна власт произилази из новца Новац
 Мора куповати Рад поробљава Домовина је ту
 Где стижу рачуни каже моја жена
 Читам Софокловог АЈАНТА на пример опис
 огледа над животињама пожутела трагедија
 Човека с којим мушичава богиња
 Игра жмурке пред Тројом у понору времена
 Арнолд Шварценегер у Пустинској олуји
 Како бих себе учинио разумљивим данашњим читаоцима
 ЈА АЈАКС ЖРТВА ДВОСТРУКЕ ПРЕВАРЕ
 Човек у Стаљинштату округ Франкфурт на Одри
 Након вести о промени климе у Москви
 Скинуо је ћутке са зида портрет вољеног
 Вође радничке класе и светског комунизма
 Изгазио је слику мртвог диктатора
 Обесио се о ексер који је ослобођен
 Његова смрт није била вредна вести Живот
 За резач докумената НИЈЕДАН ИЛИ СВИ
 Био је погрешан програм за све није било довољно
 Посљедњи ратни циљ је ваздух за дисање
 Или КАУЛИХ којег ослобађа Црвена армија
 Из Хитлеровог Гулага након четири дана хода чује
 Своју жену како виче кроз изрешетани прозор
 Види војника славне Црвене армије
 Како је баца на кревет заборавља абецеду
 Комунизма и разбија лобању другу ослободиоцу
 Врши самокритику у разговору с мртвима
 Без слуха за жену која још вришти
 Видели су га посљедњи пут у транспорту
 до Стаљиновог Гулага његова друга епифанија
 Пева Интернационалу у сточном вагону
 Ако је умро пева све до данас
 С мртвим комунистима под ледом
 Сређа писања педесетих година
 Када је човек био уљуљкан у бланкверсу
 Између ограда бродоломног уклетог брода
 Сакривен ироничним патосом римованог двостиха
 Само су бројали наглашене слоге

⁵ Ајнар Вилхелм Хајнрих Шлеф (1944–2001) – немачки позоришни режисер, писац, сценограф, сликар, фотограф, графичар и глумац. (Прим. њев.)

Против одрона споменика
У вечности тренутка
У беди информације БИЛД СЕ БОРИ ЗА ВАС
Постаје приповест Проституција БИЛД СЕ БОРИ
Даје трагедији дух Стаљин на пример
Откако су његови тотеми на продају
Крв згрушана у плех медаља
Код Бранденбуршке капије за Хитлерове унукe
Какав текст да му ставим у уста
Или чиме да му зачепим губицу у зависности од стајалишта
У кавез његових жутих зуба
У његову кавкаску вучју чељуст
У његовој кремаљској ноћи док чекао је Хитлера
Када се немушти Лењин појављује у вотки
Мрмљајући и вриштећи после другог можданог удара
Покретац света којег његов сопствени језик
Више не слуша ЛЕЊИНДАДА
Његов свет Маљевичев квадрат
Татар који више не разуме
Законе степе поставши Римљанин у невреме
Које његов егзекутор има у крви Кавкажанин
Или Троцки Магбетово сечиво још увек у лобањи
Песница згрчена у бољшевички поздрав
У куполи немачког тенка Хамлет Јеврејин
Или Бухарин који пева у подруму
Миљеник партије дете АУРОРЕ
С Хитлером можда може да поприча као мушкарац с мушкарцем
Или као животиња са животињом у зависности од тачке посматрања
Гробар са вођом мртваца
После десет година рата Троја је била зрела за музеј
Предмет археологије
Само још једна куја завија за градом
Од костију је осветник основао Рим
Цена једна жена која гори у Картагини
Мајка Ханибалових слонова
Рим који је дојила вучица наследио је победника
Грчка провинција из које се исисавала култура
Три хиљаде година од крвавог
рођења демократије с купатилом мрежом секиром
О НОЋИ ЦРНА МАЈКО⁶ у кући Атрида⁷

⁶ „Nuegirich (Nacht Schwarze Mutter)”, наслов преузет од немачко-јеврејске песникиње Розе Ауслендер. (Прим. ђрев.)

⁷ Атриди или Танталиди – потомци Тантала у грчкој митологији, међу које спадају микенски краљ Агамемнон те његова деца Ифигенија, Електра и Орест. *ТеШралоија АШрига* је циклус драма немачког писца Герхарта Хауптмана. (Прим. ђрев.)

Клештима рукује Атина рођена из главе
 Пуже трећи Рим бременит злом коби
 Ка Витлејему у своје наредно обличје
 Шум старих слика Умор
 Иза леђа бескрајно домунђавање
 Телевизијски програм КОД НАС СЕДИТЕ У
 ПРВОМ РЕДУ Тешкоћа да се наметне
 стих против стаката рекламе
 који позива воајере за сто
 НАШЕ СВАГДАШЊЕ УБИСТВО ДАЈ НАМ ДАНАС
 У мом сећању искрсава наслов књиге
 ПРВИ РЕД Извештај о мртвима Немачке
 Комунисти пали у рату против Хитлера
 Млади као данашње паликуће мало
 Знају можда као данашње паликуће
 Друкчије знајући и друкчије не знајући
 Предају се сну који чини усамљеним
 У крвотоку робе са робом
 Имена су им заборављена и избрисана
 Из сећања у име нације
 Нације шта год то било или постајало
 У актуалној мешавини насиља и заорава
 У бесаној хладноћи свемирског пространства
 ЈА АЈАКС КОЈИ ПУШТА СВОЈУ КРВ
 ЗГРБЉЕН НАД СВОЈИМ МАЧЕМ НА ТРОЈАНСКОЈ ПЛАЖИ

У белом шуму
 Богови се враћају после краја програма
 Спалите чежњу за чистом римом
 Свет се у пустињу преображава дан у сан
 Риме су вицеви у Ајнштајновом простору
 Светла талас не лучи пену
 Брехтов споменик је голо стабло шљиве
 И тако даље шта год језик понуди
 Или лексикон немачке риме
 Последњи програм је измишљање ћутње
 ЈА АЈАКС КОЈИ СВОЈУ КРВ

1994.

ТЕЛЕВИЗИЈА

*Margarita says my father
Was Howard Hughes a member
Of the next/last Generation
Which doesn't move its ass
From the tv-chair because
Outside lives man the beast
On the screen at least
It is flat and doesn't watch you*

1 ГЕОГРАФИЈА

Наспрам ХАЛЕ НАРОДА
Споменик мртвим Индијанцима
На ТРГУ НЕБЕСКОГ МИРА
Траг тенковске гусенице

2 DAILY NEWS ПО ИЗВЕШТАЈУ 1989.

Ишчупани нокти Јаноша Кадара
Који је позвао тенкове против свог народа када је почео
Вешати своје другове мучитеље за ноге
Његово умирање кад је издани Имре Нађ
Био ископан или то што је остало од њега
BONES AND SHOES била је и телевизија
Закопан лицем ка земљи 1956.
МИ КОЈИ ХОЋЕМО ДА ПРИПРЕМИМО ТЕРЕН
ЗА ЉУБАЗНОСТ
Колико ћемо земље морати да прождеремо
Са укусом крви наших жртава
На путу у бољу будућност
Или у никакву ако је исповраћамо

3 САМОКРИТИКА

Моји приређивачи копају по текстовима
Понекад док их читам прођу ме ледени жмарци
То сам писао У ПОСЕДУ ИСТИНЕ

Шездесет година пре своје претпостављене смрти
 На екрану видим сународнике
 Рукама и ногама изјашњавају се против истине
 Која беше мој посед пре четрдесет година
 Који гроб да ме сачува од моје младости

4 ЗА ГУНТЕРА РАМБОВА 1990.

На телевизији хапшење Ериха Хонекера након операције рака на капији Шаритеа. Старац, означен шеснаестогодишњом владавином, која је пренапрегнула његов разум и смрвила карактер, изнурен деценијом строгог затвора у Бранденбургу, тужан доказ за Јингерову тврдњу о растућој диспропорцији између формата актера и њиховог акционог радијуса у новијој историји, његове га креатуре сад презентују народном гневу као жртвеног јарца. (У међувремену га је примила црква, стара сила, која узима још само душе, а не више тела.) Гледам те призоре и мислим на Рамбове позоришне плакате у Франкфурту, главном граду банкарства и проституције и, за врло кратко време, политичког театра у Савезној Републици. АНТИГОНА: Хелдерлинова републиканска столица гори на ломачи рестаурације. ГУНДЛИНГ: расцепљена фигура двополног Икаруса ЛесингКлајстФридрихВелики, лево горе лепрша НОВА НЕМАЧКА, лист без читалаца; изгубљено једро социјалистичког побачаја. ХАМЛЕТМАШИНА: глумац у улози Хамлета без лица, иза леђа зид, лице му је затворска мембрана. Сlike које ниједна представа није могла сустићи. Путокази мочваром која се још тад почела затварати изнад привременог гроба утопије, која ће можда опет засјати, када фантом тржишне економије, која смењује баук комунизма, новим муштеријама хладно окрене леђа, а ослобођенима челично лице своје слободе.

САМОКРИТИКА 2 СЛОМЉЕНИ КЉУЧ

Ушћанак је избио 23. октобра, али је почео већ 6. октобра са свечаним сахраном Рајка⁸ и његових другова, где је 200.000 људи убијеном одало последњу почасћ, али пре свега су демонстрирали за обарање убилачког режима. Само су се појединци још сећали стаљинистичке Рајка, као, рецимо, један демонстрирант који је шапушао себи у недра: Да је ово доживео, наредио би да се љуца у масу...

⁸ Ласло Рајк (1909–1949), био је комунистички политичар у Мађарској. Као министар унутрашњих послова од 1946. до 1948. имао је кључну улогу у комунистичком преузимању власти. Године 1949. био је министар спољних послова када је постао жртва стаљинистичке чистке. Организован му је монтирани судски процес и погубљен је 1949. (Прим. ђрев.)

Плавобрадог⁹ забрањена врата Забрањени сан
Мртве жене крије плесом похабана соба
Крв са кључа не може сапрати никаква киша
Смрт на твојој мрежњачи нема покров гроба
Анђео крилима неће ти разнети сводове
Мртве жене под њима једу твоје снове
Последњи сношај је стрељачки строј
У години вучјег млека видиш одраз свој

SHOWDOWN

У стакленом кавезу видели смо да стоје
Убица и жртва што не познају једно друго
И још без знања ко ће кога убити у стаклу заробљени
Зуримо незасито да видимо
Гркљан жртве у шапи убице
Смрт је твар од које правимо градове
Једино страх од смрти држи на окупу
И нада у први удисај у цик зоре
Нико не може да устане ако други не падне
Места су означена и где и кад
Баш брига обалу ако се разбије брод
У стаклу почиње рат човека против човека
Станарину плаћа последњи стисак дављења
Боље за новац него дивљачки у тамним четиначима
Човек макар на уклетом броду
Који му клизи у дубини груди
Тек као убица стиче последњи шлиф
Страх војера Умрети а не знати
Коме је стаклено сломљен врат чија рука
Остатак се зове бездан страва или пожуда
У овој или некој другој земљи

29. 11. 1994.

⁹ *Плавобради* је бајка коју је у седамнаестом веку написао француски аутор Шарл Перо. За Плавобрадог се на почетку веровало да је добра особа, али се напослетку испоставило да је зао и прорачунат. (Прим. прев.)

У СТАКЛЕНОЈ КАБИНИ

Седе кољачи.
Не више сѣравични, већ
Видљиви.

NATURE MORTE

месец још није изашао
тројица га више угледати неће
чим су се њихова тела заклатила у грању
он је над брдима стао леп

ИДИ, АРИЈЕЛЕ

Просперо:
Иди, Аријеле, учини да бура
се стиша и
баци омамљене на плажу
Потребни су ми
живи јер хоћу да их убијем

Миранда:
Оче, зашто?

НАЦРТ

Бесана у прозору ноћ
Пита чему све то
Пошто не знам одговор
С тмином разговора нема
Враћам се у сан
Можда јутро уме друкчије

(С немачкој превео Драјослав Дедовић)